

Archeologisch vooronderzoek te Minderhout - Venhoef.

De Vriendt, B.

AS - Rapportage 2009 - 16

Opdrachtgever:
Peeters en zoon nv.
Leopoldslei 63
2930 Brasschaat

Opgraving ☐Prospectie ☒

Vergunningsnummer: 2009/190

Datum aanvraag: 22/06/2009

Naam aanvrager: Ben De Vriendt

Naam site: Minderhout - Venhoef

© 2009

Archaeological Solutions bvba, Lange Nieuwstraat 42, 2800 Mechelen

Lay-out: Herman De Winter

Foto's: Archaeological Solutions (tenzij anders vermeld)

Tekeningen: Archaeological Solutions (tenzij anders vermeld)

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotocopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de uitgever.

Copyright reserved. No part of this publication may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without the permission from the publisher.

Voor inhoud en strekking van ondertekende artikels zijn de auteurs zelf verantwoordelijk.

Inhoudstafel

1.	Inleiding	4
2.	Doel van het onderzoek	6
3.	Onderzoeksmethode	6
4.	Landschappelijke en bodemkundige situering	7
5.	Onderzoeksresultaten	9
5.1	Bureaustudie	9
5.2	Veldwerk	10
6.	Conclusie	11
7.	Dankwoord	11
8.	Literatuur	11
9.	Bijlagen	12

---

1. Inleiding

Op vraag van het Agentschap R-O Vlaanderen - Entiteit Onroerend Erfgoed werd in opdracht van GOWACO BVBA op 6 juli 2009 een archeologisch vooronderzoek, zijnde een verkennende prospectie met ingreep in de bodem (dossiernummer vergunning: 2009/190), uitgevoerd door projectbureau 'Archaeological Solutions' binnen het projectgebied van de verkaveling 'Venhoef', gelegen aan de Venhoefweg te Minderhout (Hoogstraten). Het terrein situeert zich ten noorden van de Molenbeek (cfr. Afbeelding 1).

De ernstige bedreiging die de vooropgestelde werken en het daarmee samenhangende grondverzet vormen tegenover het mogelijk aanwezige archeologische erfgoed, zijn immers van die aard dat geadviseerd werd door het Agentschap R-O Vlaanderen - Entiteit Onroerend Erfgoed dat een archeologisch vooronderzoek wenselijk was. Ten oosten en ten noorden van het plangebied vermeldt de CAI archeologische vondsten uit de prehistorie, metaaltijden en Middeleeuwen.

De te onderzoeken zone werd bovendien nooit archeologisch onderzocht en bijgevolg is zijn archeologische potentie alsnog onbekend. Het hier voorgestelde vooronderzoek was dan ook een aangewezen mogelijkheid om het projectgebied archeologisch te evalueren, teneinde het ongekende archeologisch erfgoed te detecteren, af te lijnen en te registreren.

De werken (uitvoeren van wegen- en rioleringswerken) -die worden uitgevoerd door GOWACO BVBA.- spitsen zich toe op de percelen die kadastraal bekend zijn als Hoogstraten (Minderhout) 2° Afdeling Sectie B, Percelen nrs 135/T/3 deel, 135/X/3 deel, 135/H/4 deel. Het plangebied heeft een totale oppervlakte van ca 6694 m² en stond grotendeels braak. De gronden waren op het moment van het onderzoek in bezit van GOWACO BVBA. Het betredingsrecht van bovenstaande percelen vormde dan ook geen enkel probleem.

Het vooronderzoek werd uitgevoerd door projectarcheoloog Ben De Vriendt en archeoloog Dieter Verwerft, beide in dienst van het projectbureau Archaeological Solutions BVBA. De begeleiding en bijkomende advisering gebeurde door mevr. Alde Verhaert van het Agentschap R-O Vlaanderen - Entiteit Onroerend Erfgoed. Het mechanische graafwerk werd verzorgd door een kraanman, aangeleverd door de opdrachtgever. De rapportage vond plaats van 16-17 juli 2009. De opmeting van de proefsleuven, en het opstellen van de gegeorefereerde plannen werd uitgevoerd door landmeter Bruno Van Dessel (ADM). De aangemaakte gegeorefereerde overzichtsplannen zijn opgenomen als bijlage bij dit rapport, waarbij de plannen de exacte ligging van de proefsleuven met spoor aanduidingen weergeven. Tevens werd gezorgd voor de aanduiding van de geplaatste wandprofielen (cfr. infra), en de exacte diepteligging van de sleuven inclusief grondsporen t.o.v. het Oostends Peil: TAW (cfr. infra).

Afbeelding 1 Locatie plangebied aan Venhoefweg te Minderhout (Bron: Geo-Vlaanderen)

Administratieve gegevens

Gemeente : Hoogstraten
Plaats : Minderhout Venhoef
Toponiem : Venhoef
Provincie : Antwerpen
Opdrachtgever : GOWACO BVBA
Uitvoerder : Projectbureau Archaeological Solutions
Bevoegd gezag : Agentschap R-O Vlaanderen - Entiteit Onroerend Erfgoed
mevr. Alde Verhaert
Gemeentecode : MIN-08-VEN
Administratief nummer opgravingsvergunning:
2008/190 : prospectie met ingreep in de bodem t.a.v.
dhr. Ben De Vriendt
2008/190(2): archeologische controle met een metaal-
detector t.a.v. dhr. Ben De Vriendt

Locatie onderzoeksgebied :
Gebied gelegen aan de venhoefweg, ten noorden van de
Molenbeek

Omvang Plangebied : 0,67 ha
Kadastrale gegevens : Hoogstraten (Minderhout) 2° Afdeling Sectie B,
Percelen nr(s): 135/T/3 deel, 135/X/3 deel, 135/H/4 deel

Periode :
Complextype : Activiteitenzones
Hoogte maaiveld t.o.v. Oostends Peil : ca. 9 m + TAW
Beheer en plaats documentatie :
Projectbureau Archaeological Solutions,
Lange Nieuwstraat 42, 2800 Mechelen
(met digitale evenals analoge copies aan GOWACO BVBA,
Agentschap R-O Vlaanderen, en de CAI te Brussel)
(meer specifiek: volledig uitgewerkte rapportage met
bijhorende bijlage's)

Beheer en plaats vondsten (vanaf uiterlijk 01/01/2010):
GOWACO BVBA
Sint Gummarusstraat
2520 Ranst

2. Doel van het onderzoek

Het doel van het onderzoeksproject was om het plangebied, welke aan een intensief grondverzet zal worden onderworpen, in eerste instantie archeologisch te evalueren m.a.w. door archeologische sites te detecteren, af te lijnen en ze samen met eventuele vondsten te registreren, teneinde de noodzaak voor- en concrete aanbevelingen m.b.t eventueel archeologisch vervolgonderzoek te kunnen formuleren. Dit laatste in samenspraak met het Agentschap R-O Vlaanderen - Entiteit Onroerend Erfgoed.

3. Onderzoeksmethode

Om het gebied te evalueren luidde het advies van het Agentschap R-O Vlaanderen - Entiteit Onroerend Erfgoed dat minimum 12% van het plangebied diende te worden onderzocht op de aanwezigheid van (al dan niet) intacte archeologische waarden. De proefsleuven worden aangelegd ononderbroken en parallel met elkaar met een maximale tussenafstand van 15m en zijn minimaal 2 m breed (methode continue sleuven).

Het schavenderwijs verdiepen van de proefsleuven gebeurde middels inzet van een graafmachine op rupsen met een platte graafbak met een bakbreedte van 1,8 m. Teneinde de sporen in het archeologische vlak te kunnen waarnemen en evalueren, werden de te onderzoeken sleuven -na machinale aanleg- indien nodig manueel opgeschaafd en onderzocht.

De sleuven worden -indien de aanwezigheid van sporen daar aanleiding toe geeft-aangevuld met 'kijkvensters' (grootte: 10 x 10 m), op het terrein zelf te bepalen door de vergunninghoudende archeoloog en indien mogelijk in overleg met de erfgoedconsulent van het Agentschap R-O Vlaanderen Onroerend Erfgoed, in functie van een betere inschatting van de sporendichtheid. De aanleg van kijkvensters wordt als een onvoorziene kost (10% van de totaalsom: zie meetstaat) beschouwd.

Tijdens de werkzaamheden werd erop toegezien dat de kraan niet over het vrijgelegde archeologische niveau reed, om zo het verstoren van eventuele archeologische sporen te voorkomen.

Alle aangetroffen sporen werden opgeschoond, qua aard, samenstelling en kleur beschreven (cfr. Bijlage I: Sporenlijst), en ingemeten met total station (X-, Y- en Z-coördinaten; de hoogte t.o.v. het Oostends Peil: TAW; Gegeorefereerde overzichtsplannen in Bijlage V). Alle relevante sporen werden hierbij gefotografeerd (cfr. Bijlage III: Fotolijst); gebeurlijke vondsten in het vlak werden geregistreerd en waar nodig gekoppeld aan grondsporen (cfr. Bijlage II: Vondstenlijst).

Met het oog op het geven van een deskundig advies, behoorde het nemen van een foto van ieder opgeschoond wandprofiel, waarbij voor een accurate beschrijving van ieder profiel werd gezorgd (cfr. Bijlage IV: Profielen). In totaal werden 3 wandprofielen gedurende het vooronderzoek gefotografeerd en bodemkundig beschreven. Op deze manier kon een uitspraak worden gedaan inzake de bodemopbouw en de -al dan niet vastgestelde- verstoringsgraad van het plangebied. Hierbij werd tevens voor een optimale spreiding van de geïnventariseerde wandprofielen gezorgd, en voor een stratigrafische benadering van de aangetroffen sporen. Tevens werd de exacte positie van deze wandprofielen gegeorefereerd ingemeten (cfr. Bijlage V: Gegeorefereerde overzichtsplannen). Profiel 1 bevond zich in proefsleuf 1, profiel 2 in proefsleuf 2

Uiteindelijk werden 4 parallelle proefsleuven, met een gemiddelde breedte van 3 m, op het volledige plangebied aangelegd (cfr. Bijlage V: Gegeorefereerde overzichtsplannen).

Lengte van de proefsleuven

Proefsleuf 1: 82,52 m x 3 m = 247,56 m²

Proefsleuf 2: 75,33 m x 3 m = 225,99 m²

Proefsleuf 3: 65,97 m x 3 m = 197,91 m²

Proefsleuf 4: 50,51 m x 3 m = 151,53 m²

Op deze wijze komt de totaal onderzochte oppervlakte op ca. 822,99 m² te liggen, dit is 12,3 % van de totale opgegeven oppervlakte (0,6694 ha) van het plangebied.

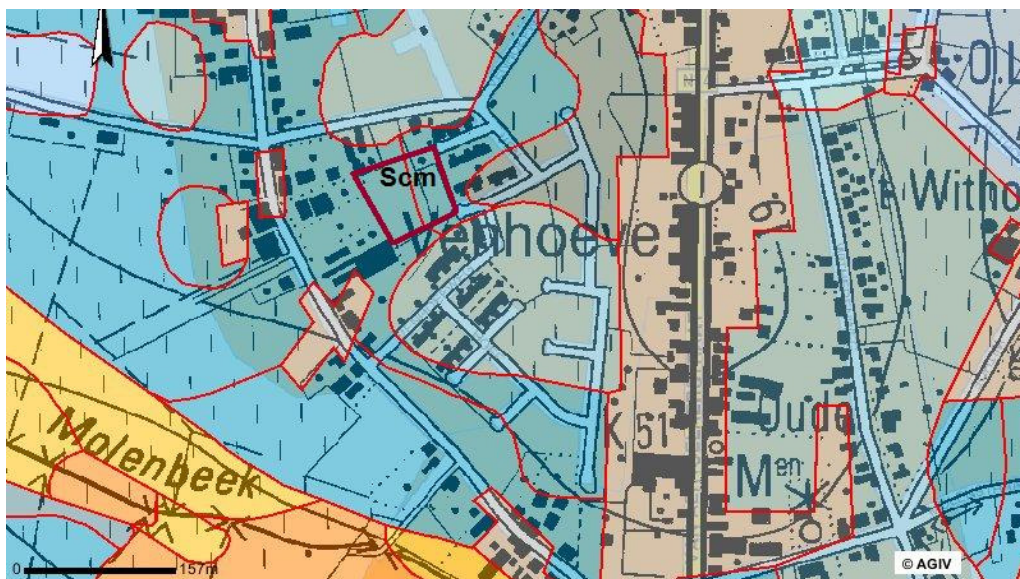
4. Landschappelijke en bodemkundige situering

Minderhout vormt een deelgemeente van Hoogstraten en behoort landschappelijk tot de Noorderkempen. De Noorderkempen worden verder onderscheiden in drie kleinere eenheden. Het projectgebied bevindt zich in een groter bebost gedeelte, ten oosten van de lijn Meer-Vlimmeren. De gesloten bossen komen meestal overeen met de

hogere, droge ruggen, de meer open gedeelten met de depressies en de valleien. Deze valleien bestaan uit open weidelandschappen met lineaire afsluitingen. Het projectgebied bevindt zich ten noorden van de Molenbeek in zo'n depressie en heeft een gemiddelde hoogte van 10 m + TAW.

Het onderzoek werd uitgevoerd ten oosten van de Minderhoutsestraat en ten zuiden van de Venhoefseweg.

Afbeelding 2 bodemkaart + topografische kaart

Volgens de bodemkaart komen er binnen de grenzen van het onderzoeksgebied één bodemtype voor:

Scm : Matig droge lemig zandbodem met dikke antropogene humus A horizont

Bij het proefsleuvenonderzoek werden drie profielen geplaatst met een optimale spreiding om zodoende een goed beeld te krijgen van de bodemopbouw en de eventuele verstoringgraad binnen de grenzen van het plangebied.

De dikke antropogene humus A horizont varieert tussen 75 en 120 cm. Opvallend is dat de A horizont in sleuf 1 opvallend dikker is in het midden en stelselmatig dunner wordt naar de zijkanten toe. Mogelijk bestaat er een verband met het toponiem 'Venhoef' (Cfr. Infra 5.1).

Op afbeelding 3 zien we de dikke antropogene humus A horizont, die zo'n 120 cm dik is en waarin drie lagen kunnen worden opgemerkt. Hierin werden ook baksteenresten aangetroffen. De C horizont (moederbodem) bestaat uit grof wit zand.

Afbeelding 3 Profiel 2 (sleuf 2)

5. Onderzoeksresultaten

5.1 Bureaustudie

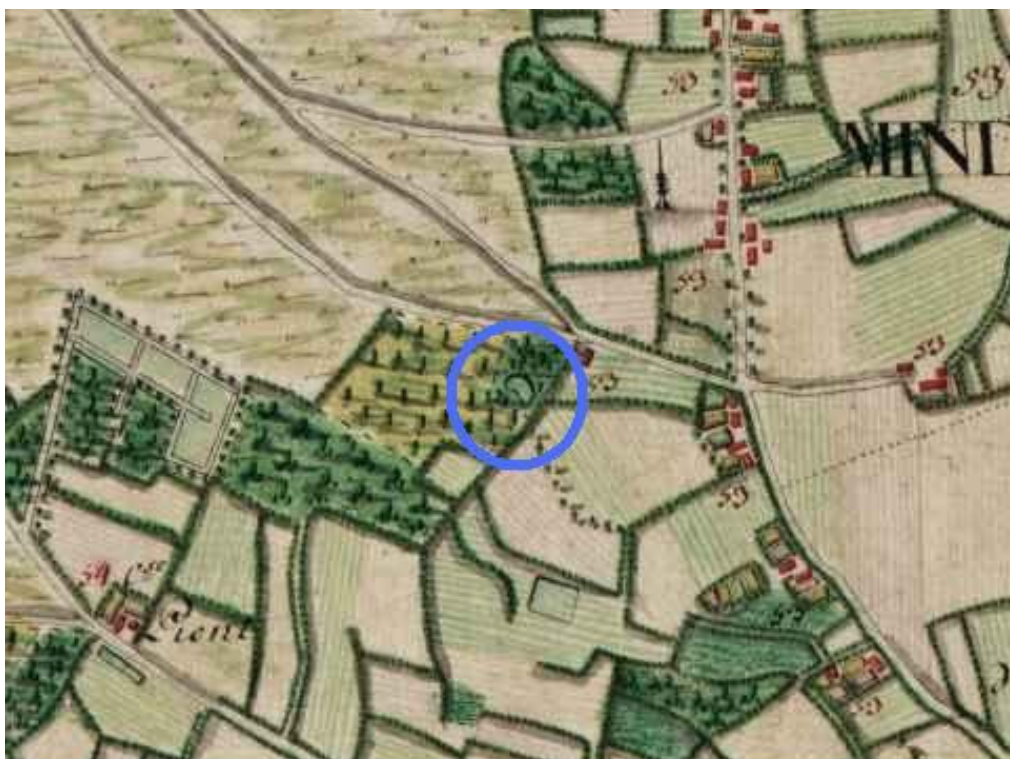
Toponymische en cartografische studie

Naar aanleiding van de stelselmatig dieper wordende A-horizont (tot 1 m 20) in sleuf 1 en het bijhorende toponiem 'venhoef' werd besloten hieromtrent een korte bureaustudie te maken.

Volgens Gysseling stamt 'ven' af van het Germaanse 'fanja' en betekent moerassige waterplas. Een ven kan ontstaan door twee mogelijkheden. Een pingoruïne (1) is een ven dat ontstaan is waar vroeger een pingo aanwezig was en is eerder diep. Een ven dat ontstaat als gevolg van het verstuiwen van het zand (2) is meestal ondiep. Beiden raken vaak verland door veenopbouw.

Indien de specifieke bodemomstandigheden in sleuf 1 toe te schrijven zijn aan een ven, dan betreft het hier hoogstwaarschijnlijk een ondiep ven dat ontstaan is als gevolg van het verstuiwen van het zand (2).

Op de kabinetskaart van Ferraris is een kleine plas te zien in de omgeving van het plangebied. Mogelijk ontleent het toponiem 'Venhoef' hieraan zijn betekenis.

Afbeelding 4: detail uit de kabinetskaart van Ferraris

5.2 Veldwerk

Proefsleuven 1 en 2

Op het terrein werden 4 parallelle continue sleuven aangelegd met een gemiddelde breedte van 3 m. Algemeen kenmerkt het archeologische niveau (C-horizont) zich met een kleur die varieert tussen wit, grijs en oranjebruin. Het vlak vertoont weinig sporen van bioturbatiesporen. De C-horizont bestaat uit grof zand.

Het terrein bleek arm te zijn aan sporen aan waardevolle archeologische sporen. In totaal werden vijf sporen aangetroffen.

S01 is een O-W georiënteerde gracht, die aangetroffen werd ter hoogte van sector 1 in sleuven 1 en 2. De gracht bleek tamelijk verstoord en heeft een zwarte vulling. Bij het opschaven van de gracht werd een geglazuurde wandscherf aangetroffen.

De overige vier sporen bevinden zich allen in sleuf 2. S02 is een mogelijk paalspoor. Het paalspoor is weinig duidelijk afgelijnd en heeft een grijze vulling.

S03 is een smalle NW-ZO georiënteerde greppel met een zwarte vulling.

S04 is een kuilvormig spoor. Het spoor is weinig duidelijk afgelijnd en heeft een grijze vulling.

S05 is een O-W georiënteerde greppel en heeft een zwarte vulling.

6. Conclusie

Het archeologische vooronderzoek toonde aan dat het terrein arm bleek aan waardevol archeologisch materiaal.

Wel werden de mogelijke restanten van een ven aangesneden, waaraan het toponiem 'Venhoef' mogelijk kan gekoppeld worden.

Een vervolgonderzoek lijkt niet noodzakelijk.

7. Dankwoord

Graag wensen we GOWACO BVBA te danken voor het vertrouwen dat het als opdrachtgever in projectbureau 'Archaeological Solutions' stelt. Speciale dank gaat hierbij uit naar dhr. Hans Goovaerts die voor een vlot verloop van de werkzaamheden op het terrein instond.

8. Literatuur

- Gysseling M., *Toponymisch woordenboek van België, Nederland, Luxemburg, Noord-Frankrijk en West-Duitsland voor 1226*, 1960, 2 dln
  - Gysels H., *De landschappen van Vlaanderen en Zuidelijk Nederland*, 1993, 398 p
-

9. Bijlagen

Bijlage 1: Fotolijst

Projectnaam: Minderhout Venhoef		Plaats: Minderhout	Controle:
Projectnummer: AS-09-16		Gemeente: Hoogstraten	
Projectcode: MIN-09-VEN	Jaar: 2009	Toponiem:	

Fotonummer	Sleuf	Vlak	Spoor	Richting	Profiel	Coupe	Aantal	Datum	Opmerkingen
1	1						1	6/07/09	SECTOR 1
2	1						1	6/07/09	SECTOR 2
3	2						1	6/07/09	SECTOR 1
4	2						1	6/07/09	SECTOR 2
5	3						1	6/07/09	SECTOR 1
6	3						1	6/07/09	SECTOR 2
7	4						1	6/07/09	SECTOR 1
8	4				PROFIEL3		1	6/07/09	
9	2				PROFIEL2		1	6/07/09	
10	1				PROFIEL1		1	6/07/09	
11	1,2		S01				4	6/07/09	
12	2		S02				2	6/07/09	
13	2		S03				1	6/07/09	
14	2		S04				1	6/07/09	
15	2		S05				1	6/07/09	

Bijlage 2: Vondstenlijst

Projectnaam: Minderhout Venhoef		Plaats: Minderhout	controle:
Projectnummer: AS-09-16		Gemeente: Hoogstraten	
Projectcode: MIN-09-1		Toponiem: Jaar: 2009	

Vondstnummer	Sleuf	Spoor	Materiaal	Datering	Determinatie
1	1		KER	Post middeleeuwen	geglazuurde wandscherf

Bijlage 3: Profielen / grondplannen / Opmetingen

Bijlage 4 : Sporenlijst

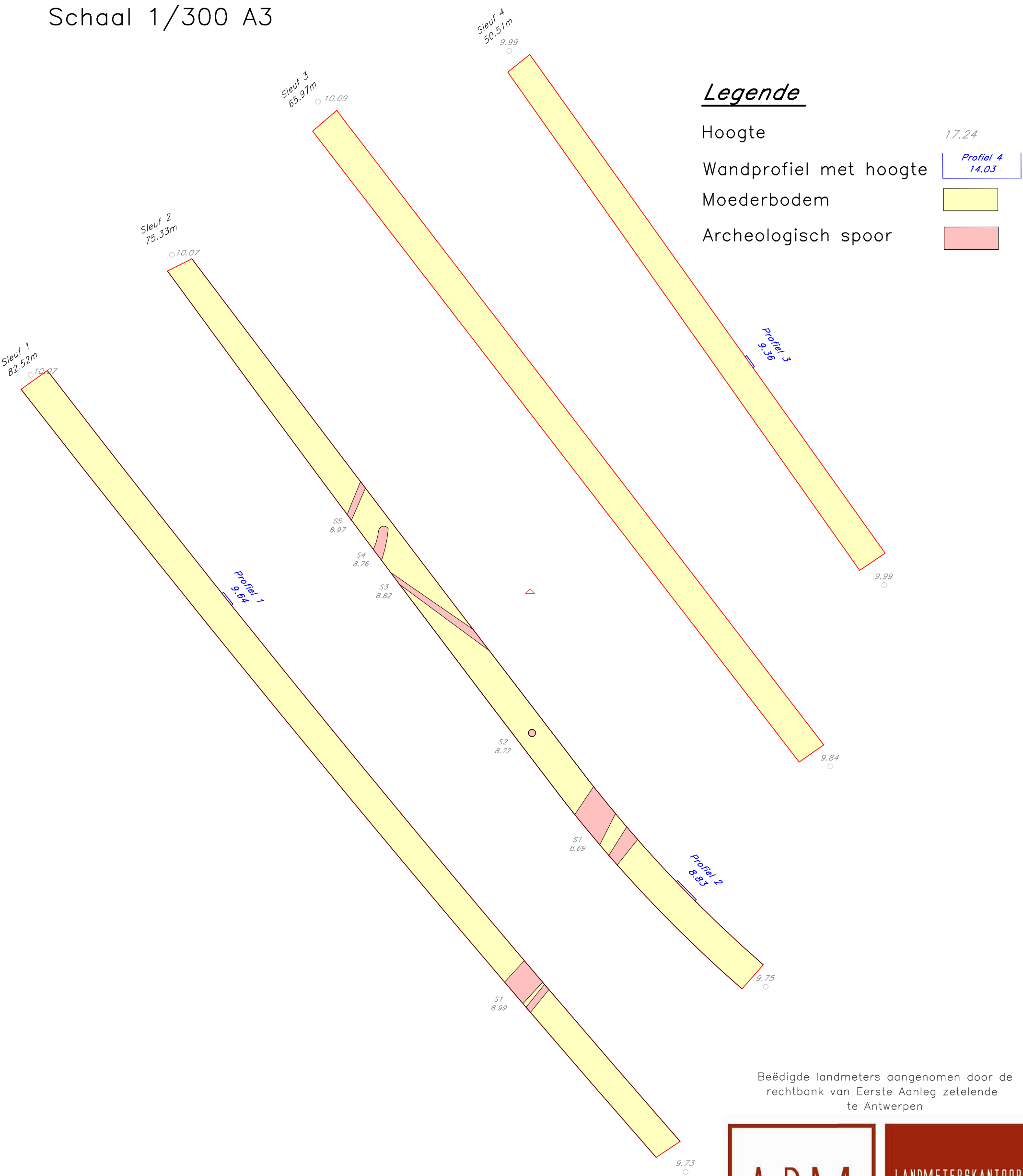

Projectnaam: Minderhout- Venhoef		Plaats: Minderhout	Controle:
Projectnummer: AS-09-16		Gemeente: Hoogstraten	
Projectcode: MIN-09-VEN	Jaar: 2009	Toponiem:	

[illegible]

Archeologisch onderzoek
door Projectbureau
Archaeological Solutions

Schaal 1/300 A3

Beëdigde landmeters aangenomen door de
rechtbank van Eerste Aanleg zetelende
te Antwerpen

ADM

LANDMETERSKANTOOR
SCHATTINGEN
EXPERTISES